

Моніторинг звернень

ПОРУШЕНЬ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НЕМАЄ. Є ЗАКОНОДАВЧО ВСТАНОВЛЕНА ДИСКРИМІНАЦІЯ

Це слідує з відповіді Представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини на запит Чугуївської правозахисної групи.

Уповноваженого із запитом, в якому просила надати наступну інформацію:

1. Чи надходили до Вас скарги від внутрішньо переміщених осіб, які проживають на території Харківської області, стосовно проявів відносно них дискримінації?

2. Якщо такі скарги надходили, то в яких сферах були зафіксовані прояви дискримінації? (Прохання надати відповідні кількісні дані).

3. Якою була Ваша реакція на вказані скарги?

У відповідь надійшов лист, підписаний Представником Уповноваженого —

начальником Управління з питань дотримання прав дитини, недискримінації та гендерної рівності А.А. Філіпішиною.

У листі повідомляється, що загальна кількість звернень за період з 01 січня 2014 року по 13 травня 2016 року, що надійшла від внутрішньо переміщених осіб з території Харківської області, становить 63 звернення.

Питання, порушені у зверненнях, були різнопланові і здебільшого стосувалися: необхідності вирішення нагальних соціальних потреб (переведення та продовження отримання соціальних виплат); — забезпечення тимчасовим житлом; щодо медичного обслуговування; порядку перетину лінії зіткнення у межах Донецької та Луганської областей; забезпечення права на належний розгляд звернень; надання правової допомоги; надання адміністративних послуг територіальними підрозділами Державної міграційної служби України; захисту права на отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та призначення щомісячної адресної допомоги; поновлення дії скасованих довідок про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи та поновлення пенсійних і соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам.

Далі йде традиційне казенне чиновницьке: «Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини за результатами розгляду звернень були відкриті провадження та, у разі необхідності, направлялися акти реагування. Крім того, заявникам надавалися відповідні роз'яснення щодо заходів, що мають бути вжиті для вирішення порушеного ними питання».

Провадження відкривалися, акти реагування направлялися... Які результати цієї діяльності? — Невідомо. Принаймні, громадськості — зі змісту відповіді на запит.

Тому не дивно, що «в ході проваджень

Уповноваженого за зверненнями від вказаної категорії осіб з Харківської області, порушень антидискримінаційного законодавства України, а саме принципу рівності та фактів дискримінації не встановлено».

Щоправда, одночасно зазначено, що «за результатами аналізу питань, з якими зверталися внутрішньо переміщені особи, у тому числі з Харківської області, було встановлено, що певні зміни, які були внесені до нормативно-правових актів, зокрема щодо взяття на облік внутрішньо переміщених осіб, здійснення перевірок фактичного місця їх проживання/перебування, зобов'язання отримувати соціальні виплати через єдину банківську установу, мали негативні наслідки для забезпечення соціального захисту цієї категорії громадян».

Так, зміни, внесені до Порядку взяття на облік внутрішньо переміщених осіб постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2015 року №79 «Деякі питання оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції» (далі — Постанова №79), вважаються такими, що обмежують внутрішньо переміщених осіб у реалізації їхніх прав, в тому числі, права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні, права на соціальний захист. А також призводять до прямої дискримінації вказаної категорії осіб за ознакою місця проживання та порушують принцип рівності, передбачений статтею 24 Конституції України.

Існування зазначених вимог свідчить про наявність нерівного поводження з внутрішньо переміщеними особами у порівнянні з іншими громадянами України, що призводить до обмеження їх можливості у реалізації своїх прав та свобод. Оскарження положень Постанови №79 наразі здійснюється в судовому порядку».

Отже, порушень антидискримінаційного законодавства України не встановлено, проте Омбудсман визнає існування дискримінаційних норм у самих нормативно-правових актах! І навіть намагається оскаржити один із таких.

При цьому додається, що й «зміни, внесені до актів Кабінету Міністрів України щодо встановлення єдиного уповноваженого банку АТ «Ощадбанк» для виплати пенсій внутрішньо переміщеним особам — пенсіонерам також сприяються спільнотою як дискримінаційні. Оскільки, для всіх інших пенсіонерів законодавством передбачена можливість вибору банківської установи (уповноваженими обслуговувати поточні рахунки пенсіонерів та одержувачів допомоги визначено аж 49 банків), тоді як внутрішньо переміщені особи позбавлені такої можливості (обслуговування рахунків здійснюється лише у відділеннях АТ «Ощадбанк»)». До Уповноваженого надходять

непоодинокі звернення від внутрішньо переміщених осіб з наріканнями на діяльність АТ «Ощадбанк» щодо встановлення банком обмежень при користуванні банківськими картками, емітованими банком, для зняття готівки через платіжні пристрої інших банківських установ, а також щодо відсутності відділень банку в деяких населених пунктах, що спричиняє необхідність для людей похилого віку долати десятки кілометрів для отримання своїх пенсійних виплат».

У зв'язку з цим, Уповноваженим було направлено звернення прем'єр-міністру України щодо обмеження права внутрішньо переміщених осіб на вибір уповноваженого банку для отримання пенсій, а також до АТ «Ощадбанк» для надання коментарів стосовно наведеної ситуації.

І «за дорученням Кабінету Міністрів України запитувана інформація надана Міністерством фінансів України (з відповіддю можна ознайомитись на веб-сайті Уповноваженого з прав людини за посиланням: <http://www.om-budsman.gov.ua/ua/all-news/pr/221215-oe-vid-povid-ministerstva-finansiv-na-zvernenn-ya-upovnovazhenogo-schodo-na/>)».

Як не важко пересвідчитись будь-кому, означена відповідь Мінфіну дійсно міститься за вказаним посиланням, однак у вигляді файлів, що мають такий замальований розмір, що розібрати написане може лише людина, наділена орлиним зором...

Підсумовуючи, можна дійти висновків про те, що: — звернення до Уповноваженого від внутрішньо переміщених осіб, що наразі мешкають на Харківщині, надходять достатньо регулярно; — вочевидь, переселенці скаржаться не на несправедливе обмеження їх прав, а на інші проблеми, не пов'язуючи останні з дискримінацією; — ймовірно, саме через це Омбудсман не встановив в ході розгляду звернень переселенців з Харківщини порушень антидискримінаційного законодавства України; — уповноважений визнає, що існують нормативно-правові акти — аж на рівні постанов Кабміну, що містять вимоги, які свідчать про наявність нерівного поводження з внутрішньо переміщеними особами у порівнянні з іншими громадянами України; — частину з цих ненормальних для демократичної країни норм Омбудсман намагається оскаржити, щодо решти — поки обмежується листами та зверненнями.

Чугуївська правозахисна група в рамках діяльності «Громадського центру з оцінки проявів дискримінації відносно внутрішньо переміщених осіб на території Харківської області» продовжуватиме свій моніторинг, з результатами якого буде знайомити широкі кола суспільства.

Юрій Чумак

<http://www.pereselenci.kh.ua/?p=523>

Право і ми

ДИСКРИМІНАЦІЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ С ДОНБАССА

К сожалению, все случилось иначе. Надежда на скорое возвращение оказалась призрачной. И уже два года длится история постепенно сжимающейся шагреновой кожи правовых государственных гарантий для жителей Крыма и Донбасса.

А что в Основном законе? Там все в порядке! Конституция Украины в статье 24 определяет: «Граждане имеют равные конституционные права и свободы и равны перед законом. Не может быть привилегий или ограничений по признакам расы, цвета кожи, политических, религиозных и других убеждений, пола, этнического и социального происхождения, имущественного состояния, местожительства, по языковому или другим признакам».

В реальной жизни за последние два года все чаще проявляются признаки стигматизации. Во многом процесс подогревается из-за культивирования мифов и стереотипов о ВПЛ в информационном поле. Возможно, это кому-то дает определенные выгоды.

Миф-busted или разрушая «легенды»

Выводить такие истории на чистую воду надо, и делать это стоит также публично и настойчиво, как эти стереотипные материалы тиражируются. Иначе все накапливается, прирастает слухами и превращается в основу для социальной напряженности. Без проговаривания и разбора конфликтных ситуаций общество не сможет сохранить единую страну и стать политической нацией.

Для поиска путей стабилизации ситуации в Украине, Европе и предотвращения появления новых точек напряжения была создана общественная организация Украинский институт стратегий глобального развития и адаптации — международная инициатива ученых, объединившихся для поиска путей решения конфликта на Донбассе.

Один из экспертов Института Роман Прокопенко заверяет, что «сегодня в украинском обществе культивируется несколько мифов, «за ширмой» которых проводится политика дискриминации вынужденных «переселенцев». Причем мифы эти не выдерживают никакой проверки».

Так, утверждение о том, что с оккупированных территорий не поступают налоги в украинский бюджет, и поэтому и бюджет ничего не должен выплачивать жителям неподконтрольных территорий, не соответствует действительности.

На самом деле составы с продукцией и сырьем ходят через линию фронта регулярно, при этом по большей части не как контрабанда, а с официальным разрешением СБУ, сообщает Роман Прокопенко.

Он рассказывает, что по данным фискальной

службы (приведенных порталом «Лига. Бизнес» 22.04.2015) из более 19 млрд. грн. налогов, выплаченных за 2014 год, около 52% припадают на предприятия, которые находятся на неподконтрольной стороне.

Кроме того, есть граждане, которые уверены, что большинство населения Донбасса — сепаратисты, поэтому они не заслуживают социальных платежей.

«Особенность правового государства такова, что все граждане имеют право на социальные выплаты. Исключение — решение суда по каждому конкретному гражданину. Не может быть огульной дискриминации по месту жительства и никакое отдельное постановление или закон не могут этого изменить», — комментирует эксперт.

Следующий аргумент — Донбасс дотационный регион: сколько заплатил в бюджет — столько и должен получать.

Роман Прокопенко отмечает, что в Украине абсолютное большинство областей — дотационные, притом, что реальные люди и реальные производственные мощности, которые создают блага, находятся за сотнями километров от Киева, хотя налоги платят в столице.

«В Украине существует 8 офисов по работе с крупными налогоплательщиками, что значительно меньше, чем количество областей. То есть, многие крупные налогоплательщики по умолчанию платят налоги не там, где находятся, и нет смысла даже сравнивать официальные налоговые поступления с дотациями и субвенциями. Серьезные экономисты такими фразами, как «Область X кормит Украину» или «Область X кормится за счет Украины» не оперируют, это удел популистов или же экономически неграмотных людей», — констатирует эксперт.

Еще одно из юридически неверных утверждений, что согласно законам Украины, платить пенсии надо только тем пенсионерам, которые живут на неподконтрольной территории.

Согласно украинскому законодательству, (ЗУ «О пенсионном обеспечении» ст. 85), «Выплата пенсий. Пенсии выплачиваются без учета получаемого заработка (прибыли) по месту жительства пенсионера, независимо от регистрации места жительства».

То есть получение пенсии на карточку, выпущенную отделением украинского банка и зарегистрированную отделением Пенсионного фонда на контролируемой территории, является полностью законным согласно Гражданскому кодексу Украины (статья 29. Место жительства физического лица). Это означает, если пенсионер прожил хотя бы один день в городе, в котором оформил пенсионную карточку, то закон

полностью соблюден.

Роман Прокопенко резюмирует: «Тот факт, что государство не смогло защитить свои территории от оккупации, не дает права некоторым его представителям дискриминировать граждан Украины по месту прописки».

ВПЛ и Минсоц: «Война миров»?

Отношения ВПЛ с институтами складываются сложно. Существует ряд ограничений, связанных с нарушением избирательных прав, отсутствует системная помощь ВПЛ в обеспечении жильем, социальными выплатами. Разрастается коррупционная составляющая пропускной системы.

Задачи гуманитарной поддержки граждан и выехавших, и оставшихся на неконтролируемой государством территории, решают уже выбивающиеся из сил волонтерские организации, международные фонды и частные структуры.

Теперь ко всем «прелестям» добавилось и огульное обвинение почти миллиона граждан в мошенничестве. Государственные институты, призванные соблюдать законные права налогоплательщиков, по сути, инициируют массовую дискриминацию граждан Украины по месту проживания.

Руководитель Минсоцполитики Павел Розенко на пресс-конференции заявил, что по закону помощь для вынужденных переселенцев могут получать только вынужденные переселенцы, то есть те, кто выехал на территорию, контролируемую украинскими властями, и кто зарегистрирован в соответствующем порядке. «Нравится это кому-то или нет, но мы должны и будем жестко придерживаться этих правил», — отметил министр.

Правозащитники разделяют точку зрения министра по поводу целевых выплат, направленных на помощь в аренде жилья

И снова о «переселенцах». Вернее о вынужденно перемещенных лицах (ВПЛ), как юридически определяет сейчас страна значительную часть своих граждан. Личные убеждения и военные действия заставили покинуть свои дома около 1,5 миллиона человек. Первая волна людей, приехавших из зоны конфликта, очень напоминала этого растерянного Ежика с небольшим узелком и туманными перспективами. Люди уезжали с минимумом необходимых вещей, в надежде на кратковременность и с решимостью скоро вернуться домой.

(884 грн/месяц для пенсионеров и несовершеннолетних и 442 — для работающих граждан) для ВПЛ.

Однако юристы обращают внимание, что совершенно недопустимо лишать социальных выплат на детей, инвалидов и пенсий на основании того, что граждане Украины проживают на оккупированных территориях. Это не законное основание, по законам Украины — это признаки массовой дискриминации граждан Украины по месту проживания.

Европейский суд принял сторону пенсионера. Заявления руководителей Минсоцполитики и СБУ лишит около 350 тысяч граждан социальных выплат комментирует Наталия Целовальниченко, юрист Донецкой областной организации «Комитет избирателей Украины», руководитель ОО «Луганской правозащитной группа».

«Нарушение конституционного правового поля относительно граждан Украины, которые являются ВПЛ или мирными жителями неконтролируемых Украиной территорий является тем негативным явлением, ставит под сомнение европейский вектор развития нашего государства, дает основание для привлечения государства к юридической ответственности», — говорит правозащитница.

Прецедент такого привлечения уже существует. Это решение Европейского суда по правам человека «Пичкур против Украины» от 11 ноября 2013 года, по которому государство было признано нарушителем прав человека (право собственности, запрет дискриминации) из-за отказа Пенсионного фонда Украины выплачивать пенсию гражданину Украины, который выехал для постоянного места жительства за границу. Заявителю — украинскому пенсионеру, который жил в Германии, была выплачена вся задолженность и компенсация в размере 5000 евро...

Лариса Белозерова